

ESKİ ZAMAN GRAVÜRLERİ

Burçak Evren

koleksiyoncumun köşesi

GEÇMİŞİ yaşatan eserlerden biri ve belki de en önemlisi gravürlerdir. Oyuna resim ya da değişik bir baskı yöntemi ile yapılan gravürler eskiye ilişkin birer değerli doküman olmanın yanısıra, yapılaş teknikleri ile de birer sanat yapıtı özelliğini taşırlar.

Gravürler genel olarak üç teknik ile yapılır: Yüksek baskı yöntemi, çukur baskı yöntemi ve düz baskı yöntemidir.

Bilinen en eski yöntem yüksek baskı yöntemidir. Bu yöntemde önce tahta parçası oyulur, baskıya gelecek kısmı yüksekte, gelmeyecek olan kısmı ise alçakta kalır. Yani yüksek kısımlar siyah, alçak kısımlar ise beyazda kalır. Bu şekli ile ofsetten önce kullanılan tipo tekniğindeki kurşun kalıplara benzerler. Bu kalıpların üzerine mürekkep sürüldükten sonra kâğıda basılırlar. Bu teknikte elde edilen baskılara tahta baskı da denir. İlk gravür tekniği olmasına karşılık bazı dezavantajları olduğundan bu yöntem daha sonraları terkedilerek yerine başka yöntemler kullanılmıştır. Terkedilmesindeki neden ise tahta kalıpların fazla baskı yapmadan kısa sürede yıpranması geliyordu.

Gravür yapımındaki en yaygın teknik ise çukur baskı yöntemidir. Yüksek baskı yönteminin tahtaya uygulanmasına karşılık, bu yöntem özel-

likle bakıra uygulanırdı. Çizim önce tıgkalem adı verilen sivri uçlu bir aletle bakıra yapılır ve sonra buradan baskıya geçilirdi. Bu yöntemde ise çukur yerler siyah, yüksek yerler beyaz olurdu. Yani Yüksek baskı yönteminin tam tersi.

Gravür yapımında kullanılan son teknik ise düz baskı yöntemidir. Aşağı-yukarı bugünkü ofset tekniğine benzer. Bu teknikte çukur ve kabank yerler yoktur.

Buna taş baskı da denir. Burada şekiller tahta ve bakır üzerine değil, doğrudan doğruya taş üzerine uygulanır. Bu tekniğin en belirgin özelliği ise renkli gravürlerle olanak hazırlamasıdır. Bu teknikte renk sorunu yoktur.

Gravür konusunda uzman sayılan Marianna Yerasimos'a göre bu üç tekniği birbirinden ayırt etmek zor değildir. Yerasimos'un araştırmalarına göre üç yöntem birbirinden şu

şekilde ayırt edilebilir: Tahta baskısında çizgiler kalındır. Resim siyah-beyaz çizgilerden oluşur, ara çizgiler ve detaylar yoktur. Bakır baskısında ise çizgiler incedir. Ayrıntı öne çıkmıştır ve siyah beyazın yanısıra gri-likler göze çarpar. Bu teknikte ışık-gölge oyunlarına rastlamak da mümkündür.

Taş baskıda ise yüzey pütürlüdür. Görüntüyü çizgiler değil, tıpkı ofset baskıda olduğu gibi noktalar, tram-lar oluşturur. Yani fotoğrafa en yakın olan tekniktir. Renkler ve gölgeler arasında geçişler adeta degrade gibi nüanslar gösterir.

Gravürlerde teknik kadar içerik de önemlidir. Örneğin ressamın çizim ve basım tarihinin bilinmesi, gerçeğe uygun olması, işlenen konunun kapsamlı ve özgün olması gravürlerin değerini artıran başlıca etkenlerdir.

Gravür alırken nelere dikkat edilmeli?

- Genel isteğe göre insanlı gravürler diğerlerine oranla daha çok aranmaktadır. Bu tür gravürlerin fiyatları daha yüksektir.
- Ülkemizde en çok Anadolu'ya ilişkin gravürler aranmaktadır. Fiyat olarak da bu tür gravürler daha pahalıdır.
- Kimi gravürlerdeki yıpranmalar özel olarak onarılmaktadır. Gravür alırken onarım görmemiş olması tercih edilir.
- Büyük kentlerde gravürler niteliklerine göre 40 bin lira ile 2 hatta 3 milyon lira arasında satılmaktadır.
- Gravürleri bulacağınız yerler ise sahalılar, galeriler, antikacılar ve bazen de hediye eşya satan dükkânlardır.

